

Μουσική Κριτική

Από τον Κ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ

Δοκιμασία ήθους

ΕΥΧΟΜΑΙ, το πρόγραμμα της προχτεσινής συναυλίας του Αγγλου αρχιμουσικού **Αντριαν Σανσάιν**, να μην διέφυγε της προσοχής του διευθυντή της ΚΟΑ **Αλ. Συμεωνίδη**. Ηταν ένα κακόγουστο και κουραστικό πρόγραμμα, ένα συνονθύλευμα έργων, ένα πρόσχημα για το σφαγιασμό δύο μεγάλων συνθετών, προκειμένου να ικανοποιηθούν τα γούστα των φίλων της όπερας, σε συμφωνικό χώρο. Φυσικά το εγχείρημα επιτεύχθηκε, θα έλεγα, μάλιστα, θριαμβευτικά, αλλά **σε βάρος της συμφωνικής ιδέας**. Είμαι της γνώμης ότι ο Αλ. Συμεωνίδης, ως υπεύθυνος των δραστηριοτήτων της ΚΟΑ, δεν υποχρεούται να δέχεται τις ποικιλόχρωμες εισηγήσεις των μαέστρων. Αντίθετα, οφείλει να επιβάλλει σε όλους τις αυστηρότητες του συμφωνικού πνεύματος, ώστε να επαναφέρει όσο το δυνατό πιο σύντομα το **«συμφωνικό ήθος»** το οποίο επί μια σχεδόν εξαετία έχει αποδημήσει από την αίθουσα του Παλλάς.

Η **«Εξαϋλωμένη νύχτα»** του **Αρνολντ Σένμπεργκ**, είναι η αγνότερη πτυχή του μεγάλου αμαρτωλού, που δυναμίτισε αργότερα τη μουσική με τα αναρχικά του συνθήματα. Εργο της πρώτης συνθετικής του περιόδου, είναι επηρεασμένο αρμονικά, σχεδιαστικά, ακόμη και φιλολογικά, από το μεγάλο πρότυπο, τον Τριστάνο.

Εμπνεόμενος από το ποίημα του **Ρ. Ντέμελ**, αντί η περιγραφόμενη ερωτική ιστορία του να καταλήξει όπως στον Τριστάνο στο θάνατο, καταλήγει σε μια συναισθηματική έξαρση, σε μια υπέρτατη ερωτική έκσταση των δύο εραστών που εξαϋλώνεται μέσα στα μαγνάδια του φεγγαρόφωτου που τους περιλούζει. Πρόκειται για ένα αναλυτικό έργο, που ανατέμνει μεθοδικά το βάθος του ερωτικού πάθους, τις φάσεις της ερωτικής παραφοράς, επιβεβαιώνοντας για μια ακόμα φορά την άποψη, ότι η μουσική αποτελεί τον τελειότερο μεγεθυντικό φακό διερεύνησης των πιο περίπλοκων και σκοτεινών πτυχών του ψυχικού μας βίου.

Η εκτέλεση ήταν θολή και προβληματική. Οι μουσικοί, αμήχανοι μπροστά στις στρυφνότητες γραφής του έργου, στα απανωτά Divisi με τις μπερδεμένες κινήσεις, τις τρομερές εναλλαγές ψυχολογικών καταστάσεων που συνεπάγονταν με καταιγισμό ρυθμικών εναλλαγών και τονικών δυσκολιών υψηλού τονικού κινδύνου, ζούσαν σε μια αναταραχσσόμενη θάλασσα ήχων, αγνώστου κόσμου. Ο μαέστρος Αντ. **Σανσάιν**, με ελαφρότατη συνείδηση, θυσίασε σφαγιάζοντας τον **Σένμπεργκ** και λίγο αργότερα τον καλοκάγαθο **Χάιδν** στο βωμό του τρομερού Βάαλ, του θεού της όπερας. Μια θυσία που απόκαλυψε κατά τρόπο αδιαφιλονίκητο, τις διαστάσεις της μουσικής και ιδιαίτερα της συμφωνικής ανορθοδοξίας του Αγγλου αρχιμουσικού.

Σολίστας της βραδιάς ήταν ο βαρύτονος **Κ. Πασχάλης**. Εξαρχής δηλώνω ότι γνωρίζω τη διεθνή του καριέρα και ότι εκτιμώ βαθύτατα τις ικανότητές του ως τραγουδιστή όπερας. Οι διαφωνίες μου και όταν ήταν διευθυντής της ΕΛΣ, είναι κυρίως διαφωνίες εύρους δουλειάς. Η προχτεσινή του εμφάνιση στο Παλλάς, για όσους γνωρίζουν καλά και σωστά την τεχνική του τραγουδιού, ήταν αποκαλυπτική. Δικαίως αποθεώθηκε. Με υγιέστατη φωνή, με όμορφες, καλοτοποθετημένες νότες, με τεράστια αναπνοή, εκμεταλλευόταν όλες τις δυνατότητες των φωνητικών του οργάνων με μια γκάμα ηχητικών διαμορφώσεων που συνταυτίζονταν με το υποκριτικό υπόβαθρο των μονολόγων του. Θαύμασα και χειροκρότησα για άλλη μια φορά τον προικισμένο τραγουδιστή. Διαφώνησα όμως πάλι με τον καλλιτέχνη.

Γνωρίζω ότι ο Κ. Πασχάλης ανήκει στους καλλιτέχνες της όπερας. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν ανήκει **υποχρεωτικά στον ευρύτερο χώρο της φωνητικής μουσικής**. Σ' αυτό τον απέραντο χώρο της ατελείωτης μουσικής μαγείας, μέρος της οποίας αποτελεί και η **φωνητική μουσική κοντσέρτου**. Μιας περιοχής που οι μεγάλοι συμφωνιστές έχουν προικίσει με πλήθος αριστουργημάτων. Η μουσική εξειδίκευση είναι μια παμπάλαιη υπόθεση που σήμερα στερείται κάθε επιστημονικού ερείσματος. Δεν αναφέρομαι στο τι θα επιτελούσε ο βαρύτονος **Ντίτριχ Φίσερ-Ντισκάου**, ο διανοητής της φωνητικής μουσικής, ούτε στο τι πρόσφεραν στο κατάπληκτο αθηναϊκό κοινό πριν ένα – δυο χρόνια η **Κρ. Λούντβιχ** και η **Γκ. Γιάνοβιτς**, δύο διάσημα μελοδραματικά αστέρια, προκειμένου να τιμήσουν τους συμφωνικούς χώρους των Αθηνών. Αναφέρομαι όμως στα ονόματα των **Ζ. Πηλού, Δ. Ευαγγελάτου, Β. Γιαννουλάκου** και άλλων ξακουστών Ελλήνων τραγουδιστών όπερας, που όταν τους ζητήθηκε να τραγουδήσουν με την Κρατική Ορχήστρα, λησμόνησαν τους κόσμους του θεάτρου και πρόσφεραν φωνητικές χαρές όπως τις «Νύχτες Καλοκαιριού» του Β. Μπερλιόζ, τα «Τραγούδια του οδοιπόρου», το «Παιδί με το μαγικό κόρνο» του Γκ. Μάλερ κ.λπ., διευρύνοντας έτσι τις φωνητικές εμπειρίες του κοινού με το ευρύ επιστημονικό φάσμα της δουλειάς τους.

Πώς να δικαιολογήσω λοιπόν τον Κ. Πασχάλη, όταν μια ολόκληρη ζωή τον ακούμε να επαναλαμβάνει συνεχώς Μάκμπεθ, Ναμπούκο, Οθέλλο, Μπάλο ιν μάσκερα κ.λπ., σάμπως να μην υπάρχει τίποτε άλλο, με το οποίο να ξαφνιάσει και να συναρπάσει το κοινό του. Ας σημειωθεί ότι το πρόγραμμα της συναυλίας του στο Παλλάς, ήταν ακριβώς το ίδιο που τραγούδησε πριν μια εβδομάδα με την Κρατική Θεσσαλονίκης. Μια ανεξήγητη εμμονή σε ένα είδος και σε λίγα έργα, που αφήνει αθέατη την άλλη πλευρά της φωνητικής μουσικής, **τη μουσική κοντσέρτου**, που αποτελεί το διανοητικότερο, το καλλιτεχνικότερο και δυσκολότερο είδος της φωνητικής μουσικής, που κατά την άποψή μου και με τους τίτλους της καριέρας του, όφειλε υποχρεωτικά να διακονεί.

Σεμνά

ΗΤΑΝ απολύτως ενδεικτική του μουσικού τους ήθους, η απόφαση των δύο νεαρών και ξακουστών Ελλήνων σολίστ, του πιανίστα **Δημ. Σγούρου και του βιολιστή Γιαν. Γεωργιάδη** να εγκαταλείψουν για λίγο τις γοητείες του σολιστικού βίου και να συνενώσουν τα τάλαντά τους προκειμένου σε μνά και ειλικρινά να υπηρετήσουν τη μεγάλη ιδέα της μουσικής δωματίου. **Η μουσική δωματίου στο χώρο της οργανικής μουσικής, είναι κάτι ανάλογο με τη μουσική κοντσέρτου της φωνητικής μουσικής, που προανέφερα.**

Η συναυλία, που οργάνωσε με εξαιρετική επιτυχία το **Ελληνικό Πολιτιστικό Γραφείο του Χάρη Πολιτόπουλου** στο Παλλάς, ήταν μια ακόμη απόδειξη του σεβασμού με τον οποίο υπηρετούν τη μουσική, αλλά και της ειλικρίνειας με την οποία αντιμετωπίζουν το κοινό τους. Αντί να καταφύγουν σε πυροτεχνήματα του είδους για να ξαφνιάσουν και να συναρπάσουν το κοινό, διάλεξαν δύο από τις πιο σπάνια παιζόμενες σονάτες για βιολί και πιάνο. **Τη Σονάτα αριθμ. 1 του Γκ. Φορέ και τη Σονάτα σε μι ύφεση μείζονα του Ριχ. Στράους.** Οι εντυπώσεις μου από τη συνεργασία Σγούρου — Γεωργιάδη υπήρξαν άριστες. Ολες οι μουσικές και τεχνικές αρετές των δυο βιρτουόζων, πειθαρχούσες στις αυστηρές επιταγές της μουσικής δωματίου, αποκάλυπταν με έναν μουσικά ποιητικό τρόπο τους δονούμενους συναισθηματικούς κόσμους των δύο έργων, αφήνοντάς μας έκπληκτους με την πιστότητα, τη θέρμη και την ειλικρίνεια του μουσικού τους λόγου. Δεν είναι ανάγκη να αναφερθώ στις δακτυλικές ικανότητες των δύο ταλαντούχων. Θα 'ταν πια κοινοτοπία. Υπογραμμίζω όμως την πνευματικότητά τους, το σεβασμό τους στη μουσική, αρετές που αποτέλεσαν τα ατμοσφαιρικά στοιχεία της όμορφης συνεργασίας τους.